

Tyrkerdua i Buskerud

Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen, e-post: steinarstue@c2i.net

Tyrkerdua ble valgt til årets prosjektfugl i Buskerud for 2003. Bakgrunnen for dette var at vi hadde mangelfulle opplysninger om artens nåværende status i fylket. Det var mye fokus på denne arten da den etablerte seg som ny hekkefugl i fylket på 1960-tallet, men i seinere år har ikke tyrkerdua blitt viet like stor oppmerksomhet.

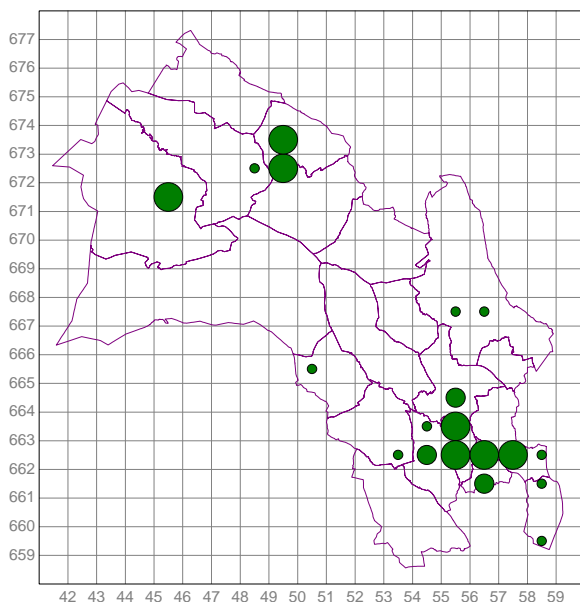
Tyrkerdua var opprinnelig en asiatisk art som spredte seg vest- og nordover til Europa med stor fart fra ca. 1930. Den nådde Danmark og Sør-Sverige i perioden 1948-1950. Haftorn (1971) angir første sikre observasjon i Norge fra Stavanger i 1954, men seinere undersøkelser har vist at arten ble sett på Fokstua, Dovre allerede 20.06.1949, og at det ble gjort flere observasjoner i Moss og Oslo i årene 1951-1953 (Ree 1984). Tyrkerdua innvandret til Norge langs to hovedruter, en fra Sør-Sverige mot Østlandet og en fra Jylland over Skagerrak til Sør-Vestlandet og videre oppover langs kysten. Arten nådde Møre og Trøndelag på begynnelsen av 1960-tallet og Tromsø i 1969. Første kjente observasjoner i Buskerud: 1 ind Nesbyen juli 1961, 2 ind Hokksund 28.09.1962 og 3 ind Herbru st i Numedal desember 1962 (Haftorn 1971). Arten etablerte seg som fast hekkefugl i Drammen allerede på 1960-tallet. Det samme skjedde trolig også andre steder i sørfylket. Første registrerte hekkefunn fra nordfylket ble gjort på Geilo i 1973 og på Gol i 1974 (Breihagen 1976). Stort antall: 20 ind på Gol 03.10.1977 (I.Johnsen). Utover på 1970- og 1980-tallet spredte tyrkerdua seg stadig mer, og den ble etter hvert sett mange steder i fylket. Første kjente observasjon i Røyken stammer fra Nærnes i mai 1976.

I Atlas-prosjektet (1975-1984) ble arten registrert i 19 ruter i Buskerud (se figur), og trolig hekket det mellom 40-80 par i fylket i denne perioden. Hovedutbredelsen var i Drammen/Hokksund-området, men det hekket også flere par på Gol og Geilo.

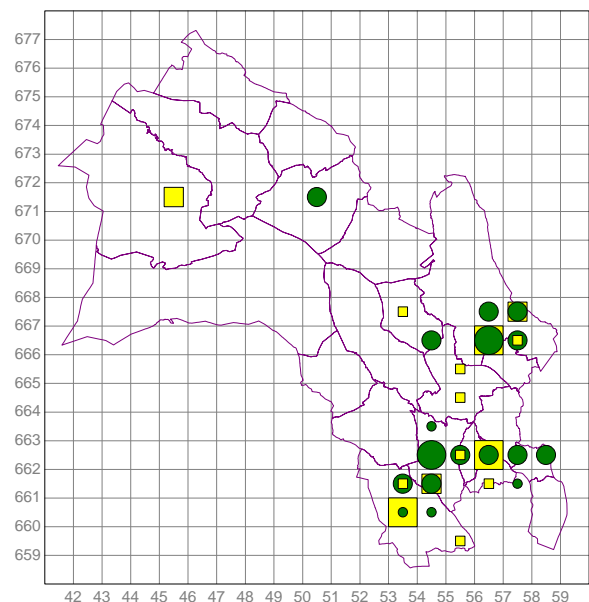
Hva så med dagens status? Det kan synes som at det nå blir gjort færre observasjoner enn for 20-30 år siden. Har bestanden gått tilbake, eller skyldes dette bare at tyrkerdua på 1970- og 1980-tallet var en ny og fremmed art som av den grunn fikk stor oppmerksomhet, mens den nå er blitt en mer ordinær fugl som det ikke er så interessant å rapportere?

I VinterAtlas-prosjektet ble det samlet inn opplysninger om tyrkerduas vinterutbredelse i fylket i perioden 1994-2003. I tillegg er det i forbindelse med årets Buskerud-fugl samlet inn en rekke nye observasjoner fra årene 1990-2004. Figuren nedenfor viser oppdatert status for artens utbredelse i Buskerud per 2004 (grønne prikker er hekkekoder jfr Atlas-prosjektet, gule firkanter viser vinterutbredelsen). Merk at det fra denne perioden ikke er rapportert noen observasjoner fra Hurum, Flesberg, Rollag, Gol og Ål. (Her mangler det dessverre noen opplysninger fra nordfylket).

Tyrkerdue Atlas-prosjektet 1975-84



Tyrkerdue 1990-2004



Tabell 1: Observasjoner av tyrkerdue i Buskerud i perioden 1990-2004

Kommune	Observasjon
Røyken	3 ind Nærnes 30.05.2003 (A.Myrvang).
Lier	Sist sett på Linnestranda 1998, (1 ind 11.05.05, R.E.Andersen), 1 ind Kjellstad 09.05.03 (J.Mjåland).
Drammen	2 ind Vestbygda, Skoger 07.09.02 (S.Stueflotten), 7 ind Konnerudbakken okt.2002 (V.Andersen), 1-2 ind observert jevnlig på Konnerud de siste par årene (S.Stueflotten), 1 ind Knive 12.05.04 (R.E.Andersen), skal også være sett andre steder i Drammen i seinere år.
Nedre Eiker	1 ind Miletjern 23.09.95 og 24.04.04 (S.Stueflotten).
Øvre Eiker	Er sett flere ganger både i Hokksund, Vestfossen og ved Fiskumvannet i seinere år. Tidligere opptil 20-30 ind i Hokksund, bl.a. ved Eiker mølle. 1 par Darbu vår/sommer 2002, 6 ind Darbu 05.12.04 (J.T.Bollerud), 1 ind Loesmoen 28.04.03 og 02.02.04 (J.T.Bollerud), 2 ind ved Skotselv vinteren 1995/96 (VinterAtlas).
Kongsberg	1 ind Øyen-Lågen 22.08.98 (H.J.Hovelstad), flere observasjoner i området Skollenborg-Gomsrud 1999-2004, bl.a. 10 ind ved Rud gård 30.09.02 (B.R.Skullestad) og 6-7 ind ved Felleskjøpet på Skrubbmoen 29.09.03 (B.Engelstad). Også flere observasjoner av 1-3 ind i Kongsberg by i seinere år. For 10-15 år siden var arten langt vanligere her, men den ble så borte noen år før den vente tilbake igjen (F.T.Brandbu). 1 ind Hvitvingfoss 09.03.04 (A.Hangård).
Modum	2 ind Åmot 04.02.04 (O.Tobiassen), 1 ind Drolsum vinteren 1998/99 (VinterAtlas).
Hole	Flere observasjoner av 1-2 ind ved Stein gård og Steinsvika i seinere år (K.Myrmo, A.H.Qvale), 1 ind Stein 22.05.04 (S.Stueflotten), 1 ind Sælabonn 07.06.94 (K.Myrmo), 1-2 par har hekket på Røyse de siste årene (V.Ree), også flere observasjoner av 1-2 ind på Helgelandsmoen (A.Rolid, K.Myrmo).
Ringerike	20 ind Norderhov 27.11.90, 1 ind flere ganger på Sokna 1992-93, 1 ind Tyrstrand 15.09.92, 1 ind Ask 21.02.95, 1-2 ind flere ganger på Snyta 1992-2002, flere observasjoner av 1-4 ind i Hønefoss i seinere år (K.Myrmo).
Krødsherad	2 ind Glesne kirke 19.06.96 (P.O.Syvbertsen), 2 ind ved Noresund vinteren 1997/98 (VinterAtlas).
Nes	Har hatt fast tilhold i Nesbyen i de siste årene (M.Akervold).
Gol	Ingen observasjoner er kjent etter 1980.
Hol	2 ind er sett på foringsplass flere vintrer, seinest i 2002 (T.Bølstad), maks 8 ind vinteren 1995/96 (VinterAtlas).

I perioden 1990-2004 er tyrkerdua blitt observert i 17 Atlas-ruter i hekketida og i 23 ruter totalt, jamført 19 ruter i Atlas-prosjektet 1975-1984. Så i hovedtrekk har ikke utbredelsen endret seg vesentlig, men hvis vi sammenligner de to utbredelseskartene, er det likevel noen forskjeller som vi kan merke oss. Arten har tilsynelatende økt i antall i Hønefoss-Røyse området og i Kongsberg-området, mens den ser ut til å ha gått tilbake i Gol og Modum, men dette kan like gjerne skyldes manglende rapportering av funn som en reell tilbakegang. Fra Drammen melder flere observatører at de synes det nå er færre tyrkerduer å se enn for 10-20 år siden. Hyggelig er det å se at tyrkerdua fortsatt har tilhold i Nesbyen der den ble observert for første gang i Buskerud i 1961.

Tyrkerdua er en utpreget kulturmarksfugl som er sterkt knyttet til bebyggelse, hager, parker, skogholt og andre landlige kulturmarksområder. Reiret legges i varierende høyde både i løvtrær og bartrær. På Gol

har tyrkerduer også hekket i en heisekran (1975), og på toppen av en lykestolpe (1976-77). Tyrkerdua kan starte hekkingen tidlig om våren og legge opptil 3 kull per sesong. Dette er en hardfør art som klarer seg bra her i Norge, men den er avhengig av menneskelig virksomhet i form av foringsplasser, kornlagre, gårdsbruk o.l. for å klare seg gjennom vinteren.

Referanser

Breihagen, T. 1976. Faunistisk rapport fra Buskerud til og med 1975. *Sterna* 15(3): 159-167.

Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget, Oslo.

Ree, V. 1984. Norges første tyrkerduer *Streptopelia decaocto*. *Vår Fuglefauna* 7 (3): 119-129.